

Vidéki levelek.

I.

(A cserebogár-pajódok szénkéneggel való irtása. — Gombabetegségek. — Levéltetű.)

Tekintetes Szerkesztőség! — A cserebogár-pajódokkal való kísérleteket az elmúlt évben is folytattam, de, sajnos, nem a kívánt eredménnyel.

Kísérleteimet általában véve a földmivelésügyi minister urnak 1897. év aug. hó 6-án 43274. sz. alatt kiadott („Utasítás a cserebogár-pajódoknak szénkéneggel való irtásánál követendő eljárásról“ czimű) rendelete értelmében végeztem, még pedig az én rekeszes módszerem szerint.

Az idézett ministeri rendeletnek úgy véltem legjobban eleget tenni, hogy az előirt I—IV. sz., egyenként $100\ m^2$ területű próba-teret $10—10$ egyenlő nagyságu, tehát $1\ m$ szélességű ágyra úgy osztottam fel, hogy minden egyes ágyból $30\ cm.$ a gyalog-ösvényre esett.

A vetés $20\ cm.$ távolságu sorokban úgy történt, hogy lucz-, vörös- és feketefenyő sorok váltakoztak. Kivételt képez csak a 6. ágy és az 5. ágy 28 sora; ezekbe egy-egy sorba 21 drb kétéves luczfenyő-csemetét ültettem. Május hó 10. és 11.-én mind a négy kísérletező terület egy-egy négyzetméterjének közepére egy 3 éves pajodot helyeztem el $10\ cm.$ mélységben.

Szénkéneg hiányában a szénkénegezést csak jul. hó 25.-én végezhettem először, a mikor már 3 éves pajódjaim bebábozva voltak s így a szénkéneg hatása legfeljebb a tavaszszal meg nem talált egy- és kétéves és a tavaszi rajzásból származó pajódokra terjedhetett. A II. szénkénegezést október hó 7.-én teljesítettem.

A szénkénegezés mértékére megjegyzem, hogy a kísérleti területek egy-egy m^2 -ére I.-nél $= 4 \times 6 = 24$; II.-nál $= 4 \times 7 = 28$ és a III.-nál $= 4 \times 8 = 32$ gr. szénkéneget fecskendeztem be, ellenben a IV. sz. kísérleti területet összehasonlítás kedvéért nem szénkénegeztem.

Hogy a pajód által lerágott csemeték mennyiségét megállapíthassam, szeptember hó 15.-én és október hó 8.-án sorra vettem az olvasást, melynél úgy jártam el, hogy a már gyanus színű

csemetéket meghuzogattam. A lerágott csemeték ugyanis, ha ugyan maguktól már is ki nem dülnek, felette könnyen kihuzhatók. Kétszeri olvasással megállapítottam, hogy a lerágott csemeték mennyisége következő volt.

I. sz. próbatéren.

	feketefenyő	vörösfenyő	luczfenyő
	drb	drb	drb
1 ágy =	4	5	—
2 „ =	10	15	24
3 „ =	15	33	55
4 „ =	—	160	25
5 „ =	10	5	1 (3 éves)
6 „ =	—	—	8 (3 éves)
7 „ =	42	110	40
8 „ =	—	30	25
9 „ =	15	30	5
10 „ =	—	25	20
I. összeg ---	96	413	203

II. sz. próbatéren.

	feketefenyő	vörösfenyő	luczfenyő
	drb	drb	drb
1 ágy =	—	180	15
2 „ =	10	75	10
3 „ =	5	—	—
4 „ =	10	—	—
5 „ =	—	—	2 (3 éves)
6 „ =	—	—	3 (3 éves)
7 „ =	60	40	15
8 „ =	35	15	50
9 „ =	20	55	30
10 „ =	40	140	—
II. összeg ---	180	505	125

III. sz. próbatéren.

	feketefenyő	vörösfenyő	luczfenyő
	drb	drb	drb
1 ágy ==	60	10	5
2 „ ==	120	50	—
3 „ ==	105	20	10
4 „ ==	10	45	5
5 „ ==	15	25	{ 5 (3 éves) 30
6 „ ==	—	—	
7 „ ==	90	240	35
8 „ ==	30	25	—
9 „ ==	50	90	—
10 „ ==	20	—	—
III. összeg ...	500	505	107

IV. sz. próbatéren.

	feketefenyő	vörösfenyő	luczfenyő
	drb	drb	drb
1 ágy ==	30	180	20
2 „ ==	15	40	—
3 „ ==	100	225	10
4 „ ==	55	115	50
5 „ ==	25	130	15
6 „ ==	—	—	18 (3 éves)
7 „ ==	60	250	55
8 „ ==	45	220	85
9 „ ==	60	120	40
10 „ ==	95	95	20
IV. összeg ...	485	1375	313

Összevadás.

	feketefenyő	vörösfenyő	luczfenyő	együttvéve
	drb	drb	drb	drb
I.	96	413	203	712
II.	180	505	125	810
III.	500	505	107	1112
IV.	485	1375	313	2173
Összesen ...	1261 (26 ⁰ / ₀)	2798 (58 ⁰ / ₀)	748 (16 ⁰ / ₀)	4807

A lerágott s általam sajátkezüleg megállapított csemeték 16⁰/₀-a lucz-, 26⁰/₀-a fekete- és 58⁰/₀-a a vörösfenyőre esik s így ez a fanem látszik a pajód legkedvencezbb eledelének.

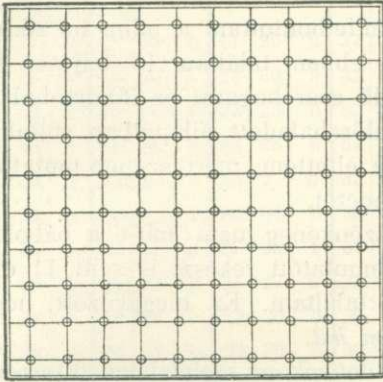
Ezt a körülményt megerősíti az a tény is, hogy a nem szénkénegezett vörösfenyő-vetésben a pajód által okozott károsítások ijesztőek. Vörösfenyő vetésem ugyanis gyönyörű volt, míg a nedves időjárás tartott, azonban az őszi szárazság beálltával szomoruan kellett tapasztalnom, hogy büszkeségem harmadrészét a tavaszi rajzából származó pajódok lerágták.

Az elől idézett ministeri rendelet 5. pontjára támaszkodva, mely szerint „a szénkénegezés a rajzás évében mellőzendő“, a vetés sárguló foltjait a szárazságnak tulajdonítottam, de jobban utána nézve kétségtelenül megállapíthattam, hogy ezek pajódrágások, mivel kapát fogva, 13 helyen megtaláltam a féléves pajódokat. Ugyancsak ennél a kutatásomnál kiderült, hogy az ugyanaz évi pajód nem oly ártatlan, mint a milyennek magam is eddig hittem; amennyiben egy-egy pajód közvetlenül a földszíne alatt 1—3 *cm*-nyi mélységben lerágott két fél-félméteres (vagyis egy teljes egyméteres) sort. Az idézett ministeri utasításnak 5. pontja ezek szerint nem minden esetben állhat meg, sőt minthogy a fiatal pajódok sokkal érzékenyebbek a szénkéneggel szemben mint az idősebb pajódok; ebből is, meg fentebb említett megfigyelésemből inkább az következik, hogy igenis a rajzás évében kell szorgalmasan (legalább háromszor) szénkénegezni, mert így a pajódok könnyebben s mindjárt elpusztulnak s nem csinálhatnak kárt még két esztendőn keresztül.

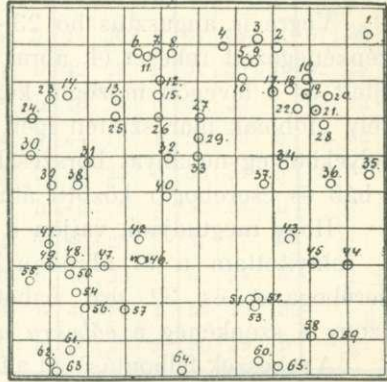
Éppen így megállapítottam, hogy a fiatal elsőéves pajódok még október végén, mikor már gyengébb fagyok is voltak, még mindig a földszint közvetlen közelében éltek s mélyebbre valószínűleg csak az erős fagyok beálltával húzódnak.

A rekeszes módszerrel a többszöri szénkénegezés hatását akartam megállapítani, s ebből a célból elkészítettem 7 drb egy-egy *m*²-nyi rekeszt, deszkával elkerítve. Ezekbe elhelyeztem, különböző koru pajód hiányában 100—100 drb 3 éves pajódot, szabályosan, mint a hogy azt az 1. ábra mutatja. Az elhelyezés olyan volt, hogy az egyik pajódot 5 *cm*., a másikat 10 *cm*. mély lyukba dobtuk, de mindig úgy, hogy a szomszéd pajódok különböző szint-

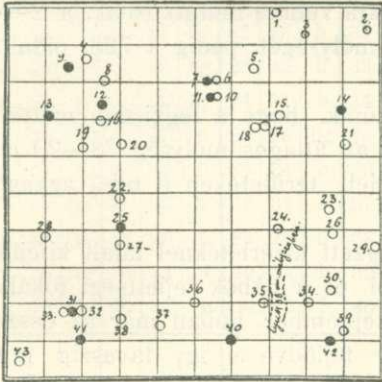
ben vagyis 5 és 10 *cm*-nyi mélységben voltak. Hogy pedig táplálékhiányban ne szenvedjenek, minden rekeszbe adtam volt előzőleg 35—35 drb krumplit. Szándékom az volt, hogy háromszor fogok majd $4 \times 10 = 40$ *gr*-mal szénkénegezni s minden szénkénegezés után 2 hétre kibontok egy nem szénkénegezett és egy egyszer, kétszer, és háromszor szénkénegezett rekeszt.

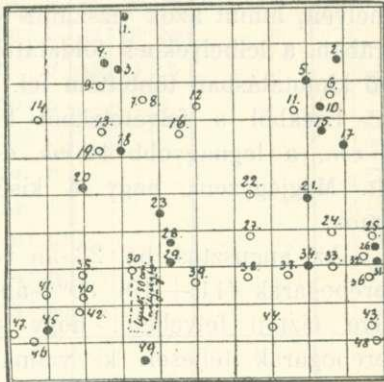
1. ábra.

2. ábra.

3. ábra.

4. ábra.

A szénkénegezést azonban szénkénegezés hiányában csak július hó 25. én teljesíthettem, de mikor összehasonlítás végett ugyanazonnap felbontottam az első nem szénkénegezett, rekeszt (2. ábra.), akkor láttam, hogy egynek kivételével a többi összes megtalált s így magától el nem pusztult 64 drb pajódom már be

volt bábozva s rajtok máris különböző fejlettségi fokozatok voltak észrevehetőek. Ekkor láttam azt is, hogy kísérletemmel elkéstem s most legalább a cserebogár fejlődését akartam észlelni. Ebből a czélból feltettem magamban, hogy minden két hétben egy-egy újabb rekeszt fogok felbonthatni. De hiába, az „ember tervez, Isten végez“ közmondás rajtam is beteljesedett. Jöttek más sür-gősebb munkák s így bábjaim nyugodtan fejlődhettek.

Végre is augusztus hó 23.-án felbontottam a július hó 25.-én szénkénegezett rekeszt (4. ábra) s ebben találtam 19 teljesen kifejlett és a levegőn mozogni kezdő cserebogarat és 30 drb bábót, mely utóbbiak már szintén igen előrehaladott állapotban voltak s melyekből egynéhányat borszeszbe eltettem, mert szépen mutatják a báb és cserebogár közötti átmenetet.

Hogy megtudjam, vajjon a szénkéneg nem hat-e a bábokra is, felnyitottam a 3. ábrában bemutatott rekeszt is s itt 11 drb cserebogarat és 32 drb bábót találtam. Ez meggyőzött, hogy bizony a szénkéneg a *bábokra nem hat*.

A rekeszek felbontásánál a földet vékony szeletekben 60 *cm*-nyi mélységig lefejtettem és az egyes bábok (b) és cserebogarak (bg) lelhelyeit, amint azok vízszintes sikra vetítve mutatkoznak, a 2—4. ábrában, a lelhelyeknek földalatti mélységét pedig a 723. oldalon lévő kimutatásban tüntettem fel.

Ezekből a felvételekből kitűnik, hogy a legkisebb mélység 15 *cm.*, a legnagyobb 44 *cm.* és az átlagos mélység 28—29 *cm.* volt. Megjegyzem, hogy a kísérleti területeken a talaj agyagos homok.

Az augusztus hó 23.-án végzett kísérleteknél talált kifejlett cserebogarak (11 + 19) 30⁰/₀-ából és a bábok fejlettségi fokából ítélve bizton felvehető, hogy szeptember hóban már az összes cserebogarak teljesen ki vannak fejlődve s így tavaszig mint olyanok maradnak a földben.

*

Egyszersmind megemlítem, hogy az „Erdészeti Lapok“ XXXVII. évf. 347. lapján ismertetett gombabetegségek a *feketefenyőt* is megtámadták s hogy azokat a Trencsén vármegye illavai járásához tartozó Prejtha község határában a gróf Königszegg-féle ura-

A talált pajódok, bábok és bogarak száma, földalatti mélysége és minemisége.

Folyó szám	Mélység cm.-ben		Pajód, báb vagy bogár		Folyó szám	Mélység cm.-ben		Pajód, báb vagy bogár		Folyó szám	Mélység cm.-ben		Pajód, báb vagy bogár		Folyó szám	Mélység cm.-ben		Pajód, báb vagy bogár		
1	27	b	11	32	b	21	29	b	31	34	b	41	30	b	51	18	b	61	30	b
2	26	b	12	29	b	22	30	b	32	30	b	42	28	b	52	26	b	62	26	b
3	33	b	13	30	b	23	23	b	33	28	b	43	24	b	53	30	b	63	32	b
4	36	b	14	29	b	24	28	b	34	24	b	44	15	b	54	29	b	64	32	b
5	36	b	15	24	b	25	27	b	35	26	b	45	29	b	55	34	b	65	30	b
6	34	b	16	28	b	26	31	b	36	30	b	46	5	p	56	24	b			
7	35	b	17	28	b	27	28	b	37	24	b	47	28	b	57	27	b			
8	29	b	18	28	b	28	27	b	38	26	b	48	26	b	58	24	b			
9	28	b	19	29	b	29	26	b	39	24	b	49	29	b	59	15	b			
10	28	b	20	32	b	30	30	b	40	26	b	50	28	b	60	29	b			
																				átl. = 1795 : 64 = 28 cm.
1	31	b	11	28	bg	21	21	b	31	24	bg	41	16	bg						
2	35	b	12	27	bg	22	18	b	32	33	b	42	20	bg						
3	28	b	13	28	bg	23	42	b	33	35	b	43	24	b						
4	31	b	14	16	bg	24	31	b	34	30	b									
5	34	b	15	27	b	25	28	bg	35	28	b									
6	25	b	16	30	b	26	24	b	36	34	b									
7	28	bg	17	26	b	27	32	b	37	34	b									
8	32	b	18	29	b	28	26	b	38	16	b									
9	26	bg	19	24	b	29	34	b	39	24	b									
10	32	b	20	32	b	30	42	b	40	24	bg									átl. = 1209 : 43 = 28 cm.
1	34	bg	11	30	b	21	24	bg	31	36	bg	41	32	b						
2	30	bg	12	27	b	22	32	b	32	30	b	42	33	b						
3	34	bg	13	27	b	23	42	bg	33	36	b	43	20	b						
4	28	bg	14	24	b	24	23	b	34	30	bg	44	36	b						
5	33	bg	15	36	bg	25	44	b	35	26	b	45	36	bg						
6	36	b	16	30	b	26	36	bg	36	32	b	46	38	b						
7	28	b	17	34	bg	27	30	b	37	32	b	47	30	b						
8	34	b	18	35	bg	28	36	bg	38	30	b	48	34	b						
9	30	b	19	29	b	29	28	bg	39	26	b	49	34	bg						
10	23	bg	20	23	bg	30	32	b	40	34	b	50								átl. = 1537 : 49 = 31 cm.

dalom erdejében is találtam. Ugy vagyok meggyőződve, hogy a kérdéses gombák elterjedése sokkal nagyobb s hogy ez a körülmény kikerülte a szaktársak figyelmét. Jó volna mégis, hogyha az igen tisztelt szaktársak megfigyeléseiket az Erdészeti Lapokban közölnék, mert így legalább megállapítható lenne a megtámadt terület nagysága. A gombabetegség terjedéséből ítélve attól tartok, hogy az erdei fenyő kipusztul s nemsokára más, ezt a fanemet helyettesítő fanemről kell gondoskodnunk.

Ugyszintén észleltem nagymennyiségű levéltetű felléptét is az elmúlt év tavaszán, mikor a jegenyefenyő friss hajtásait annyira meglepte, hogy azok egészen megfeketedtek s úgy néztek ki, mintha elfagytak volna. Elszáradtak és lehullottak. Ezt a jelenséget a zsolnai járásban a Fátra-hegység nyulványain elterülő összes jegenyefenyő-állabokon észlelhető volt.

Hibbján János.

m. kir. főerdész.

II.

(A községi erdők számára szükséges csemetekertekről.)

Kolozsvár 1899. június hó.

Tekintetes Szerkesztőség! — Ne hangozzék panaszképpen, de tényleg úgy áll a dolog, hogy most még a lélekzetvételekre is ki van szabva az időnk! Ez az oka, hogy — habár igen szerettem volna — nem szólok egész részletességgel a községi csemetekertek kérdéséhez, a mely egy idő óta olyan élénk, érdekes, a különböző vidékek viszonyait jellemző eszmecsere tárgyát képezi lapunkban.

A fő kérdés: sok apró vagy kevés nagyobb csemetekertet létesítsünk-e a községeknél és honnan teremtsük elő azok költségeit?

Amint Deák Géza szaktársam egyik cikkében találóan megjegyzi: a hány ház, annyi szokás! Itt is, mint erdőgazdaságunknál általában minden vidékre felétlenül és egyformán helyes szabályt megalkotni alig lehetséges. Egy helyt az egyik, más helyt a másik lesz alkalmas. Az eddig megjelent közlemények, idevonatkozólag, igen sok becses anyagot tartalmaznak, sok oldalról megvilágítják a kérdést, ki-ki válogathat belőlük viszonyainak megfelelően.

Részemről, nagy általánosságban, azt az elvet vallom, hogy

czélszerű bizonyos központokon: mondjuk szolgabírói székhelyeken létesíteni csemetekerteket. Ily helyt vagy járási erdőgondnokság, vagy erdőőri állomás van szervezve; és ha egyik sem volna, van állami iskolatanító, a ki szükség esetén, azt hiszem, megbízható a kert gondozásával. A gondozásért járó néhány forint nagyon jó mellékjövedelem az ő kis fizetése mellett.

A munka egy részét a nagyobb gyermekekkel is tudja végeztetni; és ennek egy végtelen nagy erkölcsi haszna volna: már a fiatal nemzedékbe beplántálódnék az erdőművelés iránti szeretet s a székely ifju is nemcsak arra tudná becsülni a fiatal fenyőt, hogy megpróbálja rajta, megnősül-e abban az esztendőben*) és puffanásaért nem fogná levágni a nagyméretű törzseket, hanem becsülné annak értéke szerint.

Ez nem akadémikus értékű mondás. Mert miért szereti a szász a faültetést, gyümölcsstenyészést, oltást? Miért vesznek be a szász községek ezreket a gyümölcsből ott, a hol a vele kevert, vagy vele szomszédos másik nemzetség a maga szükségére is alig tenyészt? Miért oltják be a szász községekben a legelőkön levő vadgyümölcsfákat és miért ültetik be már régi idő óta, rendszerint széles, egyenes utcáik széleit nemes gyümölcsfával? Mert már az iskolában megszoktatják, megtanítják reá embereiket és szeretetet ébresztenek e nemes, hasznos szokás iránt.

A mi a szükséges költségeket illeti, azok előteremtése már csakugyan teljesen a viszonyoktól függ. Lehelyesebb helyi erdei alapokat létesíteni; a hol pedig ez nincs, ott a Zemplénavármegyében s másutt is divó s Márton Sándor barátom által ismertetett mód a helyes, hogy t. i. mindig az a birtokos adja az erdősitendő területhez mérten megállapított költséget 2—3 évvel előre, akinek birtokán erdősités van tervbe véve. És semmi szín alatt sem helyes az a mód, a mely Szolnok-Dobokában divik és melyet Porubszky Gyula barátom az 1898. évi július havi füzetben, mint igen egyszerűt ajánlott.

Kénytelen vagyok ezt kijelenteni, habár annak a helytelen

*) Kalapját egy fiatal fenyő tetejére teszi és azt 50—80 cm. magasságban a földtől egy fejszecsapással levágja; ha kalapja esés közben a lecsontott fenyőn megakad, olyan állásban, mint az a fejen szokott lenni, akkor abban az évben megnősül.

módnak én vagyok a keresztapja — de kényszerített keresztapja. Porubszky barátom nagyon jól tudja, hogy én nekem más volt a tervem: én helyi erdei alapot akartam létesíteni. Kész tervvel állottam elő egy erdészeti bizottsági ülésben, de bizony leszavaztak s akkor fogadtatott el szükségből a mostani helytelen mód, mert kijelentettem, hogy nekem a csemetekertekre pénz, pénz és harmadszor is pénz kell.

Mindenki beláthatja azonban, hogy az az akkor megsza-
vazott mód, mely szerint a birtokos állami kezelés alatt álló erdejének minden holdja után évenként bizonyos tizedrészt
krajczárral van erdősítési célokra megadóztatva, csak akkor
volna helyes és igazságos, ha minden birtokos erdejében mester-
séges uton, egyenlő fanemmel történnék az erdősítés és valamennyi
birtokos erdejében a vágásforduló egyforma volna.

Ki kellett ezt jelentenem, nehogy valaki Szolnok-Dobokáról
e tekintetben példát vegyen: és mert megboldogult Brassai bátyánk
szerint egy hiba kiigazítása mindig felér egy felfedezéssel.

Szentimrey Dániel.

Meghívó

az országos erdészeti egyesület 1899. évi rendes közgyűlésére.

Az országos erdészeti egyesület ideji rendes közgyűlé-
sét folyó évi augusztus hó 30. és 31.-én Pozsonyban és
környékén fogja megtartani a következő napirenddel és
tárgysorozattal:

*Augusztus hó 29.-én megérkezés Pozsonyba a m. kir. állam-
vasutak*

budapest—bécsi vonalán délután 5 óra 9 perczkor				
zsolna—pozsonyi	«	«	6 « 57	«
budapest—győri	«	«	6 « 57	«

érkező vonatokkal.

A közgyűlés tagjainak elszállásolása után este 8 $\frac{1}{2}$
órákor ismerkedés a »ligeti kávéház« helyiségeiben. Étkezés
étlap szerint.